

Megjelenik a lap **Temesvárott** minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben, akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp.

Fél évre 3 ft. pp.

A helybeli előfizetők a lap hozhordásáért rendelést tehetnek a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros, bécsi utca 69. szám, első emelet.

DELEJTŐ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Előfizetheti helyben a szerkesztőségnek, vagy a helybeli könyvkereskedésekben; vidéken minden cs. kir. postahivatalnál a szerkesztőséghez utasítandó bérmentes levelekben.

Hirdetések minden közhasználatban lévő nyelven fölvetetnek. A beíratásért minden három hasábos egyes sorért 4 p. krajcárnyi díj számíttatik.

Kiadó hivatal: belváros, első női utca 62. szám Heil Adolf könyvnyomdász intézetében.

Kedd, augusztus 31. 1858.

9. szám.

Első évi folyam.

A temesvári gazdasági egyesület.

Még csak a jövő holnap végén lesz egy esztendeje, hogy ezen társulat megalakult. Az olvasó tán azt fogja tőlünk várni, hogy visszatekintvén a lefolyt időszakra, tényeket fogunk elősorolni, melyek mint különös szorgalom, különös erélynek tanui, lelki megelégedésünkre szolgálnak. De célunk éppen ellenkező.

Semmi sem volt természetesebb, mint azon kívánság, hogy a bántásban, mint földmivelő tartományban par excellence, oly intézet alakítsunk, mely arra örködjön, hogy minden munka, mely a mezei gazdaság körül történik, öntudatosan végeztessék, és hogy a tudomány — különösen a vegyészeti és eröműtan körében tett vívmányok nálunk is oly mértékben felhasználtsanak, a mint felhasználtnak más országokban, melyek — noha a természet által sokkal kevésbé kegyeltettek, — észszerű gazdasági eljárás tekintetében bennünket messze túlszárnyalnak.

Hogy valamely intézet felvirágozhatson, nélkülözhetetlen szükség, hogy elég értelmi és pénzbeli erővel rendelkezessék; szükség, hogy különösen azok viseltesenek érdekekkel iránta, a kiknek javát előmozdítani akarja. Nem lehet tagadni, hogy azok, kik a temesvári gazdasági egyesület létesítésén fáradoztak, sok szakismerettel és buzgósággal igyekeztek az egyesületnek hatást szerezni az életre, de minden fáradságuk megtört a nervus rerum gerendarum hiányán, és azon különös tüneményen, hogy a temesvári gazdasági egyesületben épen azok vesznek legkevésbébb részt, kiknek közreműködésére szükség van, hogy az ige testté válhassék.

Ha átfutjuk a temesvári gazd. egyesület tagjainak névsorát, látjuk hogy a hivatalnokok, hadi tisztok, iparosok és más rendű birtoktalan magánosok aránylagosan sokkal inkább vannak benne képviselve, mintsem a nagyobb földbirtokosok. Az egyesületnek jövedelmei nem állnak másból, mint a tagok évenkénti 5 pfrtos járulékaiból. Alapító tagok nincsenek. Miután tehát a tagok száma mégcsak a 366-ot elérte, látjuk, hogy a jövedelem nagy nem lehet. Ha hozzá számítjuk is azon összegeket, melyeket egyesek a rendes illetéken kívül az intézet javára ajándékoztak, és ha föl veszszük is,

hogy az évi járulékok az utolsó fillérig befizettettek, — a mi bizony nincs úgy — a temesvári gazd. egyesületnek jövedelme legfeljebb csak 1800—2000 pfrtból áll. Ily pénzerővel valami kihatót elérni nem lehet, és az intézet kelletlenül oda van utalva, működését szobahivataloskodásra szorítani. De ez által meg nem felel hivatásának.

Nincs kellemetlenebb, mint elhárítani ama szemrehányásokat, melyek az intézetet néha olyanoktól, kiknek ugyan jó szándékuk, de a dolog állásáról kevés tudomásuk van, érik. Az intézet megalakulásának első pillanatától fogva már arra törekszik, hogy példánygazdaság felállítására szükséges földeket nyerjen. Ez egyik módja volna az okszerű gazdaság terjesztésére. De honnan kerüljön elő a megkívántató pár hold föld, midőn a pénztár vételt nem enged, és a tagok közül még senki nem tett ajánlatot, hogy a nevezett célra egy kis földet enged a társaságnak! Midőn az egyesület néhány szederfaültetvény átengedéseért tett lépéseket, nagyon élénken reménylette, hogy ez által egyik vagy másik helyen alkalom fog nyílani egy példánygazdaság felállítására, de ezt is alkalmasint a kikötött haszonbér, meg a m. helytartóság kívánsága, hogy az illető földön, főleg a szederfák műveltessenek, meghiúsítandják.

A kereskedelmi kamarák szállásbért nem fizetnek, (ezt nekik az illető városi község a törvény értelmében ingyen kiszolgálni köteles) drága földeket nem vesznek haszonbérbe, mivelletési költségekre, kísérletekre semmi kiadásuk, és kiadásaik évenként mégis 3000—10000 forintig mennek; hogy mozoghatna tehát valamely gazdasági egyesület, melynek mindezen kedvezményei nincsenek, de gyakorlati gazdaságot üzni kellvén, tán még annyival sem bír, hogy egy hold birtokába tehesse magát.

Nem lehet mondani, hogy nemzetünk meg nem becsüli a gazdasági egyesületek jótékonyosságát, mert arra fényes cáfolat a derék magyar gazdasági egyesület tevékenysége, és népszerűsége; cáfolat továbbá, hogy több egyes megyékben fiók egyesületek keletkeztek vagy keletkezőben vannak, melyek közt csak Szolnok, Heves, Zemplén-Ungh, Vas, Győr és Szathmár megyét és Szarvas városát nevezem. Hogy a temesvári egyesület születése oly szerencsés csillagzatba nem esik, mely keresztaajndokul a birtokosok részvétét is

nyerte volna, azt látjuk, — okát nem fejtegethetjük, mert ugyis csak a sorsot vádolhatjuk, mint jóhiszemű csillagjósok; azonban csak azt jegyezzük meg, hogy a temesvári gazdasági egyesület nem nélkülözheti többé a földbirtokosok tetteles részvétét az egyesületnél, akár az anyagi erőt értsük, mely ily részvéttel járul, akár az erkölcsi hatást és haszont, mely kíséretében volna. Cseppet sem akadozunk kijelenteni, hogy ezen intézet rövid idő múlva ki fogna mulni, ha birtokosaink tovább is oly közönyösséggel nézendik mint eddig, és ezt jól fogják megfontolni azok, a kik tudják, mennyi erőfeszítésbe nem kerül egy új intézet létrehozatala a mi viszonyainkban.

Erdélynek is gazdasági egyesülete van, mely Kolozsvárott székel. Azon beszédből, melyet annak érdemtelen, és köztiszteletű elnöke gróf Mikó Imre az augusztus 1-jén tartott közgyűlésben tartott, azt vesszük ki, hogy az erdélyi és bánági gazdasági egyesület egy dologban nagyon is hasonlítanak egymáshoz, míg a másikban nagyon elütnek egymástól. A miben hasonlók, az a pénzalap szűk volta, mely a Királyhágón túl, és a Temesközben minden tevékenységet megakaszt. A kolozsvári gazd. intézet szinte csak 2000 frtnyi jövedelemmel bír, és gróf Mikó, midőn ezen dolog sajnoságát kiemelés, határozottan kimondá, hogy ily erővel sem mire nem lehet menni, és hogy az ügynek más és ohajtott fordulata nem lesz addig, míg kamatozó tőkeül legalább 50—60000 pfrtról nem rendelkezhetik. A miben a két egyesület azonban nem hasonló egymáshoz, ez az, hogy az erdélyi gazdasági egyesületet Erdély legkitünőbb birtokosai, legjelesebb családjai támogatják, míg a bánági birtokos és jó nevű családok eddig kevés rokonszenvet tanúsítottak a kebelbeli egyesület iránt. Amott Mikó, Vass, Béli, Bethlen, Kálnoki, Teleki, Bánffi, Nemes grófok, Jósika, Wesselényi, Bánffi, Bornemisza, Szentkereszti bárók, és sok nemések neveivel találkozunk, tagjai a gyűléseket látogatják, míg nálunk ez irányban a legnagyobb hézagokat tapasztaljuk.

Világos, hogy a temesvári gazdasági egyesület ily állapotban soká már nem maradhat. Vagy roszabra, azaz feloszlásra, vagy jobbra kell fordulnia a dolognak. Ohajtjuk, hogy az utóbbi történjék; történhetik pedig, mint eléggé bebizonyítottunk gondoljuk, nagyobb birtokosaink részvéte által. Ha ők lesznek tagjai az egyesületnek, erkölcsi hatálya tetemesen nőni fogna; ha ők számosan vennének részt a tanácskozásokban, az ő tekintélyük, az ő tapasztalásaik szerint döntetnének el a dolgok — arra pedig az országnak nagy szüksége van. Mennyire fogják az illetők ezen igazságot figyelmükre méltatni, azt majd a következő fogja mutatni.

Pesty Frigyes.

Kautschuk és gutta-percha.

(Vége.)

De legkivált megérdemli figyelmünket a keményített ruggyanta, melyből, ha egyebet nem, legalább is fésüket láttunk már készülvé. Ennek készítés módja az

előbb említett vulkanizált ruggyantától annyiban különbözik, miszerint az apróra vagdalt ruggyantadarabokhoz $\frac{1}{3}$ súlyrésznyi kén szárazon kevertetik, s miután az elegy 120 R. foknyira felhevült, vele földszurok egyesítettik. Ez uton kőkeményiségű tömeget nyerünk, mely ruganyossága és szilárdsága mellett, pallérozás által kiváló fényt is felveszen. A világhírű és jelentőségű londoni iparműkiállításon az e nemben készült cikkek bámulásra gerjesztők voltak, azokon az ébenfa, szaru, elefántcsont, halcsont, sőt a nedves léghen annyira romlékony vas is — ruggyanta által fényes sütkerrel pótolva volt; fényes tanúságot tőnek az új pótszer ruganyossága fölött az abból készült hangszerek: hegedűk, fuvolák, trombiták, melyek hangerő, kellem és kerekdedségre minden várakozást felülmúltak, továbbá az Éjszakamerikában jó sikerrel használt kocsi-rugók, keréktalpak, lópatkók s a t. s a t.

A műasztalosság izlettjeljes készítményei gazdagon aranyozva, bő változataikban a legfinomabb körök emberét is valódi gyönyörrel tölték el.

Az utolsó párisi iparműkiállításon a ruggyantacikkek szám és változatosságban e mostani évtizedre eső tetemes növekedést mutattak, egész tömkelege vala itt látható a fonott és szövött műveknek, öveknek, harisnyakötők, ruhaszáritó zsineteknek, kötényeknek, továbbá függönyök, szőnyegek, buvár és mentőszereknek, halászat és vadászati kellékeknek, derekaljaknak, fürdőkádaknak, szivatyuknak, esernyőknek s t. e f.

Az eddig tárgyalt ruggyantával számos tulajdonában megegyez, némelyekben azt fel is mulja a „gutta-percha“ név alatt ismert növénynedv, melyet merev állapotban a nálunk is kapható üres gyermeklapdákön, nadrágszorítókon, lovagló ostorokon s egyéb esélén ismerünk. A róla vett első tudomás, mely több mint negyven év előtt történt, úgy látszik igen kevés figyelmet költe minálunk, míg nem Montgomery a keletindiai kereskedő egylet sebésze 1843-ban több mutatványokat küldve Londonba, terjedő hatálylyal tudatá az új kereskedelmi cikk sokoldalú haszonvéhetőségét. A gutta-percha a kautschukgyantától könnyű szerrel különböztethető meg, ugyanis, ha a gutta-percha vékony lemezekké vagy szalagokká nyujtatik, rostos anyagként tűnik fel, ily szalag a rostok irányában tetemesen nyujtható, keresztirányban nyujtva ellenben mindjárt széthasadozik, mialatt a kautschukgyanta bármely irányokban egyenlően nyujtható, vékony k.gyanta levelek a sarkított világosság alatt csekély vagy éppen semmi színjátékot sem mutatnak, holott a g.percha ily állapotban felülően szép szinezetet ölt, szövege legtarkább színvegyületű és egymásba guzsolt hasábokból állani látszik. Legajánlatosb tulajdona a guttaperchának abban áll, hogy forró vízben tartva, tökéletesen meglágyul, és bár minő alakú készítményekre alkalmas, meghült állapotban az így felvett alakot 36 R. fok alatti bármely melegben szilárdan megtartja. Kísérletek utján bebizonyult, miszerint egy □ hüvely átmetszetű gutta-percha darab 37 mázsányi terhet szakadás nélkül eltartani képes. Szerfelett könnyű alakíthatása és nemcsak víz és ned-

ves lég, hanem savak lugnemek irányában is tanusított romolhatlansága a gutta-perchát mindenütt előrangba teszi, hol eddig költséges és csakhamar elernyedő bőr-csővezetésekre vala szükség; meritővedrek gutta-perchából kivált tűzveszélyeknél megbecsülhetlen biztos szolgálatot tesznek, valóban sokkal jobbat a bőrvedreknél, melyek az embert éppen akkor hagyják cserben, midőn reájuk szükség van. Bárminő készítmény gutta-perchából, ha sérülést kapott, meleg vas által érintve azt, a szakadási helyen rögtön összeforrad, ha, mit felejtetni nem szabad, a kijavítandó helyek előbb minden nedvességtől gondosan megmentetnek. Gutta-perchából készült hártványon akár rajz- akár betűnyomatokat legnagyobb csinnal állithatni elő, s nem nyerhete a tengerészet becsesb gyarapodást, mint azon gutta-percha földabroszokkal, melyek tengeren használva, minden elemek viszontagságaival állandóan dacolnak. Mekkora változatban lehetne még az imént tárgyalt két rokon cikk műipari jelentőségét előterjeszteni, és mekkorában állítandja azt ki mindinkább a vizsgálódás sugárzó utjain haladó emberi elme! — de bármennyire hívja is fel figyelmünket az e téren kifejtett eredmény; egyetlen cseppkint áll az azon egyetemleg összevágó életműködéshez képest, melyre az anyatermészet szakadatlanul hívja fel a nemzedékek ezreit, s mely legközelebbi mód szellemiebb világunk felderítésére, hol eszmélő lényünk célszerűség, szépség és öszhangzat nyomdokin haladni tanuljon, hol az összes embercsaládnak munkakölcsönre fektetett közjóléte felé nem zsákmányolók szinlelt törekvése, hanem öntudatos törekvéssel egyesült milliók szorgalma biztosan vezetend.

Suhajda Sándor.

Temesvár kereskedelméről.

(Folytatás.)

Mult hetekben a „Budapesti Hirlap“ hasábjain a terménykereskedés rendezése, vagyis inkább e körüli jámbor indítvány tárgyalatott, mely a vagyonosb természetűket a kereskedési nyerkémet követésére (Mitmachen) buzdítja.

Szerző jó szándékáról nem kétkedem, de mentse isten a birtokosokat az indítvány követésétől, mert gyakran oly nyomor szélére sodortatnának, minőről jelen eljárásuk mellett nem is álmodnak, még akkor sem, ha termésük egy részét „előre beitták,“ mint a paraszt ember mondja.

Fejtegezzük ez ellenvéleményt.

A B. H. legelőbb is statistice szemléli, hogy oly tartományokban vannak a gabnaárak legtulságosb ingásnak kitéve, hol a terménykereskedés rendezetlen; de hát miben tartja ennek rendezését? abban, hogy a pénzüzerek kezeiből a birtokosok magokat emancipálják, s ne hányják oda gabnájakat potom árért, hanem speculálnak.

Ugrást a természet nem ismer, s minden ilyet megboszul. A jelenlegi állapotból, midőn a birtokos zöld

termésének árát már előre kölcsönzi, arra az állapotra, midőn képes termését évhosszat érintetlenül tartogatni padlásán, várva a jó árakra, nem egy tollvonás, egy lépés, de nem is egy évtized szükséges, s ezt feleslegesen korán van az idő, mivel terménykereskedésünk ma sem olyan, mint volt 30 év előtt, így tehát biztos jelt mutat, hogy önmagából kifejlenni, a körülmények által módosulni fog jövőre is.

Hiszen a B. H. statistikai jegyzeteiből látjuk, hogy a hires óriási árkülönbség 21 garas és 14 tallér közt egy mérő rozsért Lithvániában fordult elő, a rendes egyenlő árak pedig Angliában, hanem ebből nem azt következtetjük, hogy Angliában rendezett, Oroszországban pedig rendezetlen a terménykereskedés, de bizonyossá tesz bennünket arról, hogy a fogyasztó országokban annál egyenlőbbek az árak, annál kevesbé lehetnek feljebb és alább, minél kevesbé bírja az fedezni a belszükséget öntermésével rendes években, mert a behozatal untalani levén, és bizonyos arányban ujulván, a kereskedők erre készülve vannak s a nép is nem válik meg gazdag gabnatárától könnyeden, mig nem látja, mily árért képes a kereskedő a külföldi behozott jószágot árulni.

Másként van ez ritka népességű természetű országban, hol éppen a legesekélyebb terméskor is mindig van kivihető felesleg, mert kevés a fogyasztó iparosztály személyszáma, mint Lithvániában s nálunk is Magyarországon, vagy respective a Bánságban.

Egyedüli élelmi forrása a nép tulnyomó többségének a föld terméke, s ezt csak akkor fogja speculatióra tartogathatni, ha már pénzesegett állapotban lesz kifejlett virágzó gazdasága mellett, de jelenleg a behelyezkedés korszakában az alig felszabadult földbirtok művelésével több költség jár, mint hogy hevenyében az új ajánlott eljárás tanácslandó lenne. Igaz, hogy az értekező megjegyze, hogy nem célja minden parasztot speculatióra serkenteni, csak a vagyono nem ességet, de hol szabva ki a határ a speculatió-képes és nemképes közt? hiszen egy kéttelkes paraszt inkább képes, mint egy ezer holdas földes ur, tekintve állási szükségleteik fedezését. De éppen új földviszonyaink nem teszik a birtokos osztályt sem azon helyzetbe, hogy ilyes tanácsot kövessen.

Csak akkor biztatnám például a bánsági birtokost speculatióra, ha isteni adományom volna a jövő látására, mert hazánkban a különbeni combinatiók mind érvénytelenek.

Idáig szabály volt a birtokosnál, termése felét őszszel, más felét tavasszal adni el, mert tavaszon rendezesen olcsóbb volt az ár. A legközelebbi viszontagságos évek e szabályt oda módosíták, hogy őszszel a birtokos termésének egy harmadát adja el, másik harmadát tavasszal s utolsó harmadát nyáron, ha az új terméstről bizonyossága van. Ennél furfangosabb szabályok kigondolásával ne is vesződjék tehát a birtokos, ez elég célszerű és helyzetünkben kielégítőleg jótékony.

Meg szokták ugyan jegyezni, hogy ha két éven egymásután szép termés van, bizonyosak lehetünk, hogy

a harmadikban selejtes lesz, így tehát a másodévi gabnával speculálhatunk a jövőre rosz termés rovására: úgy de, ha az első jó termés a gazda tulajdonára, már a második év hibás? vagy ha a harmadik év is szép termés, mint éppen az 1857. volt?

Bánságunkban a termesztő földesurnak első szabálya, hogy ne engedje magát speculációra ragadni, s az mindenestre helyesebb, mint a B. H. ellenindítványa.

Ugyanis 1854 őszén nem hiányzott itt több tekintélyes földesur, kik a tavaszon a krimi hadjárat s oláhországi figyelő hadtest következtében uralgott 13 pfrtos árt forcirozni akarták, azaz speculáltak; 1855-ben nem akarták elpredálni 10 pfrtért jó búzájukat; 1856-ban is jó buza levén 7—8 pfrt. méginkább predának tetszvének, számítottak az 1857-ki termés hibásságára s a javulandó árakra. 1857 bő termést adván 4 pfrt lett a buza köble, a speculans urak 3 évig tartogatott készlete pedig a hőségben megelevenedett s elromlott, és sertések hizlalására kelle fordítani.

A jelen percbeni árfordulat a búzában szinleg igazolni látszik a B. H. speculációrai ösztönzését, mert ha birtokosaink tartják vala készletüket, most dupla árat kapnak: de tudta az indítványozó, hogy oly huzamos eső vagy tartós hőség fog következni a nyáron? vállalta volna-e aprilban a felelősséget magára annyi millió ember irányában, biztosítva, hogy az új termés kevesebb is, silányabb is lesz a tavalyinál? Vagy éppen merte volna-e ezt múlt évi szeptemberben tenni? az eladások idején, óva őket éppen az eladástól.

De hiszen hiába lett volna ugyis az óvás, mert az embereknek pénz kellett s adták a gabnát, mint kelt, mivel gazdaszatunk és földmívelésünk kifejtetlen még új helyzetében, nem pedig mert terménykereskedésünk rendezetlen.

Egy termesztő országra, mint hazánk nem csak saját szüksége foly be, de még inkább a szomszéd fogyasztó országok szüksége, s ezek termését ki jósolja meg, hogy egy évvel előbb már a gazdát eladástól óvja?

A kereskedés renndezi saját magát, mint a hullámba vett folyó elsimul s utját folytatja, káros abba csakugy a hatósági avatkozás, mint a theoreticus tervek feleröltetése. Az elsőre nézve utalok az ezelőtt 4 évvel a bécsi gabnabörzén kiszegzett polgármesteri óvásra, mintha gabnauzsorások hazugan csigáznák fel az árakat hamis hírekkel, pedig még azután ötnegyed évig maradtak az árak magasabban mint a szegezvény idején.

A másodikra nézve legcélszerűbbnek vélem a gabnakereskedés eddigi két fő stádiumát történetileg érinteni, s okszerűleg annak jövőjét következtetni, melyet tán csak 10 év múlva érend el, de utban van már reá, habár még akkor sem leend a B. H. értelmében rendezett.

(Folytatjuk.)

Levelezések.

Buziás, augustus 19-kén 1858. A 19-dik század a haladás kora! — mondja a nagy világ. — És ezt minden egyesnek is be kell vallania, ha nem akar hályogos szemünek tetszeni. — De ha ez áll az egész mivelt Európáról, ugy — hála honunk nemtőjének — még inkább bebizonyul ez Magyarországról, a szó legteljesebb értelmében; — mivel nincs ága nemzeti mivelődésünknek s jóllétünknek, melyben óriási haladás nem történt volna. — És ezen haladás a kor szellemével leginkább mélytánylandó ott, hol az emberiség legközelebbi érdeke, t. i. egészség ügye forog kérdésben. Egészségi ügyeinkhez pedig minden esetre tartoznak fürdők is, melyekben különösen egy évtized óta kevés kivétellel, majdnem minden elkövetett, mi egészség s kényelem tekintetéből kívánatos. És örömmel mondhatom: Buziás sem maradt e tekintetben hátra; a miért is feltevém magamban, a mennyiben csak igénytelen személyemtől kitelik, jelen soraimban hiven kimutatni, hogy mily ujitások történtek 12 év óta Buziáson, hogy a szives olvasó maga ítélhesse meg, haladott-e Buziás, vagy nem.

Ugyanis: a régi melegfürdőház helyébe (melyet most a szegényebb sorsuak ingyen szoktak használni,) egy új, igen csinos, kényelmes és sokkal célszerűbb épített.

1849-ben készült el az uradalmi nagy vendégfogadó, mely mind külső csinra, mind belső kényelemre, egyaránt meglepő; különösen kiemelendő szép fekvése, mely a Temesvár felől jövő utasnak már messziről szemébe ötlük.

1853-ban adatott át a fürdőközönségnek egy új hideg fürdő, melynek tőszomszédságában készült el az ugynevezett szegények fürdője is.

1856-ban nyitattott meg egy új szórakozási épület, mely egy nagy s diszes táncterem kivül, még öltöző szobákkal, kávéházzal és cukrászbolttal is bir.

1857-ben a már eddig is igen nagyszerű s kényelmes sétány, mely bátran vetekedhetik honunk bármely parkjával, megnagyobbított.

1858-ban készült el egy új zuhanyfürdő, melynek célszerűségéről már roppant ára is tanuskodhatik, mint-hogy több, mint 10,000 forint pengőbe került.

Végül pedig az ujitásokhoz sorolandó még, az 1859-ben elkészülendő második uradalmi vendégfogadó, mely valóban Buziáson már szükségessé is vált.

S most úgyhiszem, eléggé be van bizonyítva állításom: hogy Buziás szinte haladott a kor szellemével.

Azonban még mielőtt soraimat befejezném, az ideai fürdőszakról kell még említést tennem.

Az idén Buziáson, dacára a pénz szükének és szakadatlan esőzésnek, elegendő, sőt mondhatom, sok vendég vagyon, mi véleményem szerint egyrészt onnét is származik, hogy a derék Hollósy testvérek vették át az idén a fürdőt, kik finom tapintatok és szives előzé-

kenységök által a mennyire csak lehet, mindenik kívánóságának eleget tenni iparkodnak.

Az idei táncvigalmak szinte látogatottak, minek oka ismét a szegedi cigányok művészi játékában fekszik, kiket rendszeren minden táncvigalom alkalmával, meg is szoktak tapasztolni.

A társalgás hasonlólag jól folya, ha a fürdővendégek közül sokan azt nem vélnék, hogy a régi Egyiptomban vannak, hol egyik várnából a másikba átlépni tilos vala.

A sétány, mint minden évben, a lehető legvonzóbb, mi kétségkívül csak dícséretül szolgál az uradalmi műkertésznek, ki mindent elkövet, mi annak díszét emelheti.

Mi a fürdővendégek kényelmét illeti: arra nézve sem lehet igen panaszolkodni, kivéve hogy a fürdőknél néha óráig kell várakozni, míg az ember egy fürdőhöz jut. Nem tudjuk ki az oka, csak hogy a botrány való! — Ugyszinte nem helyeselhetjük, hogy az odavaló cukrász, dacára annak, hogy tavaly annyi panasz folyt ellene, oly rossz fagyaltot csinál, hogy az ember inkább undorodik tőle, mint üdül.

Néhány évvel azelőtt élénk érdeket ébresztett azon terv, hogy azon üres térségen, mely a parktól csak az országút által elválasztatik, magánházak építtessenek. Buziás ez által mind szépségben, mind kényelemben igen sokat nyert volna. Aradi, de kivált temesvári lakosok jelentkeztek házhelyek megvételére, — most hallgat a krónika az egészről.

Baróthy Bede Gyúia.

Versec, augusztus 29-kén 1858. E város polgárait méltán illeti a dícséret, hogy tökéletesre törekszenek, és hogy ezért mindent felhasználnak, a mi körülményeikben felhasználható. Egyik legszebb bizonyítványa a reáliskola felállítása ezen tanintézet, melyet a város önerejéből hozott létre és fenntart, mely több év óta szép számu növendékeket bocsát az élet pályájára. A reáliskolán kívül van itt a g.n.e. már régtől fenálló s egy, csak pár évvel azelőtt felállított katholicus — német — tanítóképezde, melynek utóbbika állami költséggen tartatik fen.

Zsenge és szerény vállalat az itt kétszer hetenkint megjelenő német folyóirat: „Werschetzer Gebirgsbote,“ mely ugyan arra emlékeztet, hogy a hírlapok 150 esztendővel azelőtt, mily kiállításal bírtak, azonban tán a közönség üterére is tapintgat, vajjon van-e ennek irodalmi szüksége.

A város legfontosabb teendőinek egyike jelenleg a rom. kath. főtemplom építése. — Ezen szentegyház építése, a mint állítják, már évtizedek előtt elhatározva volt, és e célra egy kis tőkepénz valamint egyéb építészeti szükségletek is egybegyűjtettek, de valamint a tőkepénz úgy az építészeti anyagok is idővel eltűntek a minden ellenörködés nélküli rossz kezelés következtében. Az egyház évenként nagyobb romlásnak indult, a nélkül hogy rajta valami javítás történt volna, minél fogva annak építése ismét kérdésbe hozott; — a városi hatóság folyamodására a templom építésére szükséges pénz szerzése iránt, annak megengedett, hogy a közös legelőből házhelyek kivágassanak. Ezen házhelyekért a város 8000 forintot vett be, a mi sokkal kevesebb volt, hogysen a 26,210 frt. 53 krra számított építés, melynek költségei mindennap növekedtek, végrehajthatott volna, miért is a város 1844. évben a kincstártól 54570 frt. 37 $\frac{1}{2}$ kr. kölcsönt kért, [tiz] év alatti

lefizetés feltételével. 1846. a szerb község a közös legelőből kivágott és eladott házhelyek pénzéből t. i. a 8000 frtból egy részt követelvén — és követelésök a magyar kir. helytartóság által helyben hagyatván, az egyház tőkéje ismét apadásnak indult, az építés továbbra halasztatott s csupán némely kijavítások vétettek munkába. A kir. kincstár mint patronus 1853. évben felkérte, hogy segédkezet nyújtson, ezuttal a város az említett 8000 frt. tőkére utaltatott, azonban még ugyan ez évben ismét házhelyek eladása engedtetett meg a közös legelőből, s ezek 90000 frtot jövedelmeztek, de a viszonyok változásával kivált az építés drágább lévén, ezen összeg sem volt elegendő; az építési költségvetés 114,594 frt. 50 $\frac{1}{4}$ krról szólt, mely később 167,236 frtra emelkedett. A hiány nem kevesebből mint 64200 frtból állt, mely fedezésére a kincstártól 20000 frt előlegezés kéretett az állami kölcsönből. Ebbeli kérésök tárgyalásba vétetett, de mielőtt ez sikerre vezetett volna, a városi tanács határozatba vette, hogy 80000 frt. és pedig évenkénti 20000 frtnyi részletekben szedessék be a katolikus lakosságtól, — vagyonukra mért kivetési kulcs szerint. Ezen mód a cs. kir. temesvári helytartóság által helyben hagyatott és így végre ezen sokára kihuzódott ügy kedvező megoldást várhat, hogy pedig az eddig begyűlt és még begyűlendő pénz, a legelső tőke sorsára ne jusson, egy vegyes bizottmány a helybeli kanonok és plébánus ur főnöksége alatt neveztetett ki. A városnak a fenebbi 80000 frt. beszédése megengedetvén a kért állami kölcsön nem utalványoztatott többé. A kérdésben levő egyház hanyatlott állapota nem engedé többé falai között a szent mise megtartását, s ezen okból az ájtatos verseci lakosok ideiglenesen egy emeletes imaházat építettek, hol most rendes ájtatoságaikat végzik.

Több napi esős idő dacára a város mögötti hegy csucson álló váromladék szemlélésére siettem, felérvén, megtekintettem ezen régiséget, melynek eredetéről és végnapjairól bizonyos adatok nem léteznek; — a nép ajka regéli, hogy ez egykoron világító torony volt; a tudósok pedig azt regélik, hogy e torony előtt a hajók kikötöttek, midőn a bántóság még tengervíz borította és bizonyoságul azt hozzák fel, hogy a torony külső falában még most is lebeg ama vas gyűrű, melyhez a hajók kötettek (!).

A torony mintegy 8 öl magas, 3 □ öl szélessége tereskőből épült s igen ritka helyen egy-egy téglá is szemlélhető — különben keletre egy keskeny ablak látható, délre egy nagyobb ablak, alatta két három lábba kiálló kövekkel, melyek egykoron erkély talapzatnak szolgálhattak; nyugotra két ablak, egyik kisebb másik nagyobb, azonkívül nagy szikla darab, melyre a nyugoti fal építettett, melynek része a belső oldalon is kiáll; tovább mintegy 5 öl távolságban a toronytól a város felé egy erős fal nyomai; éjszakra két nagyobb oldalfalak darabjai állnak, melyek az épület beljebbterjedését és nagyobb határát bizonyítják. A torony belseje, hova egy délfelé kitört nagy lyukon át van a bejárás, üres. A falak minden vakoláskülső s esőzés következtében a köveket összetartó mész is kimosatott; az egész igen ripacsos kinézéssel bír, több helyeken, nevezetesen az éjszaki oldalán oly átlátszó lyukak találhatók, mintha egykoron 6 fontos agyúgolyók átrepültek volna.

Hegyen voltam s azért körül néztem, de az esőzés végett messze nem láthattam s a panorámái kilátás a vidékre

el vala fátyolozva, a mit pedig láttam, nagy vigaszomra nem szolgált. A keresztekbe rakott buza kinő, sok helyen már zöld szálak borítják a gomolyt; a széna részint lekaszálvá, részint boglyákban a vízben áll, különösen a kudritzai ut bal- oldalán, a szép reményre jogosító szőlők jég által elverve. Az egész vidék pályáját kezdő tónak képét viseli. Nem is lehet az másként. Ez idén 6 vagy 7 eső volt Versecen, mely felhőszakadás tökéletes mássa volt, és kétszer pusztított a leg- vadabb jégeső. (Folytatjuk.)

Szarvas, augustus 20. — A „Delejtű“ homlokzatán e szavak olvashatók: „A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.“ A tudomány és szépirodalmi rovatokat majd betöltik az erre hivatottak; mi pedig állunk az anyagi haladás zászlója alá, s vázoljuk mennyire tehetségünkben áll a vidék előhaladását, állapotát, gazdaságata és kereskedése újabb mozzanatait; azért is tudósításaink leginkább idevágók leen- denek, mint melyek — hiedelmünk szerint — leginkább meg- felelnek a lap komoly méltósága és az olvasó közönség igényei- nek. Tehát előre is kérjük a t. olvasó közönséget és a t. szerkesztőt, hogy tőlünk holmi táncvigalmi jelentéseket, bál- királynői magasztalásokat, krinolin és pamella elleni irtó há- borut stb. ne várjanak; meghagyván eme dicsőséget a divat- lapok levelezőinek. — Fentartjuk azonban a jogot mindenről szólhatni rövideden; ha az ügy egy vagy más jótékony céllal leend összeköttetésben.

Kezdjük tehát gazdasági hireinkkel.

A jelen év a legroszabbak közé tartozik. A még mult évben kezdődött szárazságnak csak a mult hó végén szakadt vége, addig úgy szolván mi eső sem volt; legalább olyan nem, hogy csak ekejárásig is megázhatott volna a kiégett szomju föld! — A szigorú hónélküli és rendkívül szeles tél annyira megcsigázta őszi vetéseinket, hogy a telekesebb ré- szeken tökéletesen kiveszett, a mi megmaradt is, elsanyarod-

ván, és a folytonos szárazság gátolta az elbokrosodásban. — A repcék általában mind kivesztek. — A tavasz semmivel sem volt kedvezőbb a télnél, gyakran borult, keveset esett, de annál gyakrabban uralkodtak a szárító szelek, — melyek még a nyár folytán sem hagytak alább. — Lehetett-e másként ily időjárás után, minthogy minden növény csak pangott? — A buzák számára úgy mint kalászra igen aprón maradtak; úgy annyira, hogy több helyen alig adott holdankint egy kis von- tatót; átalagosan sem lehet azonban egy holdra 3—4 kis von- tatónál többre tenni; — a tavasziak sok helyen kalászuikat sem hányhatták ki, s szénának lekaszáltattak. A tavasz rep- cék közül az új seelandi legjobban sikerült, nagyon rosszul az inerica és len. A kukorica nagy részére későn jött az eső, legtöbnyire azon állapotban van és marad, melyben máso- dik kapáláskor volt; s jó, ha felén van egy-egy nyomorult cső!... Széna úgy a természetes gyp, mint a vetett után a lehető legkevesebb, s a teletetésre igen szomoruk a kilátá- sok; annál nagyobbak azonban a méreg drága takarmányra! S ennek tulajdonítható, a lábas jószág árának oly nagy csök- kenése, hogy majdnem lehetetlenné vált valamit pénzzé tenni! A nyomtatás mindenfelé megkezdett, s mint várni lehetett, igen csekély bevétellel kecsegtet. Átalagosan határunkban, — mely a bánáság egy részével vetekszik minőségre nézve — holdankint nem lehet többet tenni az ősziből: 4—6 pozs. mérőt a tavasziakból 6—9 pm. szemet.

A gabona ára dacára a silány termésnek mindedig nem akar emelkedni; piaci árak következők: 6 buza 85—88¹/₂ fontos 6 frt. — 6 frt. 24 krig, új 5 frt. 30 kr. — 6 frt., árpa 2 frt. 48 kr. — 3 frt. 24 kr., zab 2 frt. 48 kr., kuko- rica 4 frt., repec 13 frt. köblönkint pengőpénzben. Az üzlet igen lanyha s leginkább kisebb részletekbeni vásárlásokra ter- jeszkedik.

Eppen ma adatott el gr. M. szarvasi uradalma részéről mintegy hatvan mázsa közép finom egynyiretű gyapju 122 pfrton mázsája; — ugyan ezen áron kelt az idei bárány- gyapju is. r. l.

T Á R C A.

Az achemenidák utóda.

Irta

T h ö b e y.

(Folytatás.)

ÉN, oh királyok királya, Bassakes vagyok, Orofernes satrapának főpohárnoka.

Orofernes, szolt Artabanus, a trón mellett álló satrapá- hoz fordulva, kérlek engedd át nekem ez embert.

Orofernes mélyen meghajtá magát.

Oh uram, királyok királya, ő tied, valamint minden mi ez országban létezik s tied a föld, tied kincseim.

Köszönöm Orofernes, pohárnokodért nekéd adom ama ménlovat, melyet fél évvel ezelőtt hozattam köves Arábiából, mondá a király, azután az eunuchhoz fordulva szolt: Bassa- kes, te főpohárnokom vagy.

Oh uram, királyom, kegyelmed határtalan; jobban nem jutalmazhattál volna meg, mint az által, hogy ragyogó arco- dat minden nap láthatom.

Ardesir hiába boszankodott, hogy ellensége az ő érdeme miatt jutalmaztatik meg; ha fel akarta volna fedezni is, hogy ő a király megmentője, még sem ért volna azzal célt, mint- hogy nem bizonyíthatta be s az eunuchnak, minthogy a fej- bőr birtokában volt, minden esetre több hitelt adtak volna.

Néhány nappal az ütközet után, midőn a parthok éppen a Migdonius áthidalatásával foglalkoztak, romai követek ér- keztek a táborba, kik, Artabanusra nézve igen kedvező felté- telek alatt, békét ajánlottak.

Az alkudozások rövid ideig tartottak s a béke csakha- mar megkötetett, mire a parth sereg széjjel oszlott s csak a testőrök, közöttök Ardesir, Bérám és Kozrev követték a ki- rályt fővárosába, Ktesiphonba.

IV.

A ktesiphoni királyi palota mesterműve volt a keleti építészetnek; az ó-ázsiai nagyszerű épületek tömörségével s roppant kiterjedésével egyesíté a nagy Sándor s utódai alatt keleten elterjedt finomabb görög izlés művészi ékességét. Az oszlopok, melyeken a főépület első emelete nyugodott, kar- csúbbak voltak, mint más ázsiai épületeknél szoktak lenni, s az oszlopfejek művésziében voltak faragva.

A főkapu előtt két óriási aranyu kőoroszlány fektűt, mintegy őrizve a bejárást. E köszönyetegeket szakálos em- berfejekkel és sasszárnyakkal látta el a művész, kinek phan- táziája e soha nem létezett lényekben egyesíté az ész, erő és gyorsaság jelvényeit.

A többi kisebb kapuk előtt is ezekhez hasonló, de ki- sebb szárnyas oroszlányok, vagy néha az egyiptomi sphyn- xekhez hasonló márványszörnyetegek állottak. A palotának négy homlokzata volt s minden homlokzat birt három kapu- val, melyek mindegyike különös udvarba vezetett.

A palota nyugoti homlokzata a Tigris partjára tekintett, a déli s keleti Ktesiphon utcáival volt határos, míg az éjszakinak ablakai a nagy királyi kert ligeteire néztek. E roppant kiterjedésű kert egyaránt ki volt díszítve a keleti természet és az ázsiai művészet minden remekeivel. Óriási pálmafák, melyeknek a karsu derékon nyugvó, pompás koronái a felhők közül látszottak letekinteni, a cactusok százféle nemei s a szüntelen virító rózsafa s más számtalan fák s növények, melyek csak keleten találhatók eredeti szépségükben, ékesíték tarka pompájokkal, a rajongó keleti képzelő tehetség minden igényének megfelelő kertet. A természet szépségeivel meg nem elégedő szemet, nagy kiterjedésű halas tavak gyönyörködtették, melyek közepéből, Arménia hegyeiből földalatti csövekben ide vezetett vizsgár lövelt fel a magasba s a szüntelen lezuhalló milliónyi cseppek a szivárvány minden színeit eltulajdonítva kápráztatták a szemet. A kert bájait emelte a föld mesterségesen előidézett egyenetlensége, s a mindig ujat kívánó ember nem unhatta meg magát az örök változatosság miatt, melylyel majd kies völgyek gyönyörködtették az emberi szemet, majd mesterileg feltornyosított mohos sziklák, melyekről zajgó s tajtékzó zuhatagok rohantak alá s midőn a sikra értek, kis csermelyeket képezve folydogáltak tova s tiszta vizök láttatá a fenéket, mely kövics helyett apró, tengeri csigákkal volt behintve; a virágos partokon, elefántcsontból s egyéb drága anyagokból faragott padok állottak a pihenők számára.

Sűrű pálmaligetekben elrejtve, feküdtek phantastikus alaku mulató lakok, melyek belsejében, keleti fényüzéssel burrott termek s fürdők voltak. Ez utóbbiakban a nehéz, kábitó illatokkal teit levegő, a félsétét, a rózsaszín homály, melyben minden úszott, a belépőt, lett volna bár az a világ legridegebb s legnyersebb embere, egy pillanat alatt sovárrá és olvadákonnyá változtattak. Kis, oltáralaku márvány állványokon szüntelen égtek az ambra, myrthus és illatos fanemek; a márvány padolat több ujnyi vastagságra friss rózsalevelekkel volt behintve, melyek naponként háromszor újították meg. Középen volt a fürdőmedence, melyhez három lefelé vezető, a legdrágább indiai szőnyeggel beterített lépcsőn lehetett jutni. E medence vize, szüntelen ébren tartott tűz által, melegített vascsöveken keresztül folyt ide, minél fogva az elpuhult testeknek kellemes, lágymelegséggel bírt. A medence körül mythologiai istennők szobrai, a görög művészet remekei, állottak. A parth királyok s nemesek, ősi vallásuk mellé bevették a görögöt is, és így a hasznossal a kellemest vélték párosítani. A szobrok, moh által elrejtett cserépben álló virágok s ifju fákkal voltak körülveve, melyek helyett, minthogy a félsötét miatt csakhamar elhervadtak, minden nap újak hoztak be az eunuch kertészek által.

Ilyen nagy volt a fényüzés és elpuhultság, mely ez időben a parth udvarnál uralkodott. És ezen parth királyok, kiknek minden termében egy szölkőút vize hűsíté a levegőt, kik szüntelen pézsma s ambrailatban usztak, e parthok, kiknek tajtkövel síkált, hártyszerű talpbőrök az indiai szőnyeget és a rózsalevelet is keményellette, ezek unokái voltak Arzacesnek ama parth törzsfőnöknek, ki lovával egy tevébőr sátor alatt hált s mezítláb járt a koraszáni sivatag forró homokjában.

A királyi kert közepében egy óriási szobor állott, mely ama Arzaceszt ábrázoló páncélban, sisakkal fején. E szobor belül üres volt s a kivájt tagokon keresztül fellehetett jutni a fő üregébe, melyben tíz tizenkét személy kényelmesen elfért. A nyílt szemüregéken keresztül be lehetett tekinteni déli Assyria és Babylonia síkjait.

A kertet tíz láb magas kőfal vette körül, melyen kívül sűrű erdő feküdt. E kőfal körül, a kerten kívül szoktak őrt állani a testőrök, egymástól mintegy száz lépésnyi távolban; minthogy pedig csak minden huszonnégy órában váltattak fel, tehát kis kóházak voltak minden száz lépésre építve, melyeknek egyetlen szobáskájában tüzhely és ágy szokott állani; éjszaka s rossz időben ide vonultak be az őrk, kik eképp nem is igen őrizték a kertet, de erre nem is volt szükség,

mert a fal tíz láb magas volt s a király kímélte, sőt elkenyézettette testőreit, s rendkívüli kényelemben részesíté őket: volt ugyanis minden testőrnek a hadlakban két szobája, egyik saját, másik két szolgájának számára, kiket szinte a király tartott; volt minden testőrnek háromféle páncélja s fegyverzete s tíz rendbeli ruhája; s minthogy lovas szolgálatot is tettek, tehát minden testőr számára tartott a király két hátsólovat s ezeken kívül volt mindegyiknek két hámos lova s egy fedett hintaja, melyen hölgyeket szokták magok után hordatni ha harcba mentek.

A királyi kertet körülvevő kőfal mellett, közel egy órházhoz állott egy gyönyörű platanus, melyhez tökéletesen hasonló állott a falon belül is. E két fa oly közel volt egymáshoz, hogy az ágak csaknem összeértek s ügyes kissé vakmerő ember könnyen átléphetett egyik fáról a másikra; s így nagy erőltetés nélkül bejuthatott a kertbe.

A kívül álló platanushoz támaszkodva, állott Ardesir; ki e napra őrt állani volt rendelve. Az ifju melléhez ezüstözött páncél simult s fején szintén ezüstözött sisak ült. Szárait finom, setétkék gyapjuszövetből készült szűk nadrág fedte, mely arany himzéssel gazdagon volt díszítve; lábain sárga bőrszímák szintén aranyal himezve. A páncél alól megyszín öltönynek arany paszamánttal szegélyezett alsó része, lógott alá. Bal karjára kis, kerek estüztözött pajzs volt csatolva, míg jobb kezében aranyhegyű dzsidát tartott. Hátán ív s tegez voltak s bal oldalán Cyrus kardja függött.

Ardesir majd fel s alá járt, majd megállott s gondolatokba merülten támaszkodott dzsidájára; még mindig ama kínzó eszmék üldözték, melyek ama éj óta, melyben atyja meghalt nem hagyták nyugodni. (Folytatása következik.)

Heti szemle.

— Ő Felsege ujonszület fia, a trónörökös, Rudolph, Ferenc Károly, József neveket nyert a keresztelésben.

— Abrudbányán egy 116 éves oláh él, Nujeszku Tyifor, kinek családja 272 tagot számlál; gyermekek, unokák és ösünokák veszik körül a család törzsét. (Szp. közl.).

— Beodrai Karácsonyi Guido a koronaherceg születésének alkalmából jótékonyági célokra 100,000 pftot ajánlott oly hozzátétellel, hogy ezen összegből 20 ezer pengő forintig a temesi bánóság jótékony intézetei részesítenek.

— Mély fájdalommal írjuk le e sorokat: hogy Reguly Antal, a pesti egyetem első könyvtári őre, a m. acad. nyelvtudományi osztályának levelező, a helsingforsi finn tudóstársaság s a zágrábi déli-szláv régiségi egyesület tagja f. h. 23. esti 6 órakor mult ki a Buda melletti Istenhegyen, élte 40-ik korában. Az ő halála, nemcsak a magyar academiára nézve melynek egyik kitünő tagja volt, hanem az egész hazai tudományosságra is nagy csapás. Még fiatal korában vállalkozott ő oroszországi utjára, melyen mintegy 8 évet töltött, tanulmányozta a svéd, finn, lapp, észth, orosz, szirjén, mördivin, cserevisz, csuvasz, vogul, és osztyák nyelveket, javította Oroszország földabroszának nagy részét, és tömérdek tudományos anyaggal, de ronesolt egészséggel is tért haza. Azóta bámulandó tevékenységgel rendezgetni igyekezte munkálatait, és előkészíté ama egyszerű művét, mely által őstörténelmünkre és átaljában az áltáji népfajok viszonyaira még eddig ismeretlen világot vetett volna. Ha egészsége engedi, ő is, mi is megérjük amaz örömet, hogy egy ilyen feláldozásteli buvárlat eredményeit lássuk. Reguly eurpai hírű tudós volt, kinek érdemeit az orosz és svéd kormányok is elismerték; és nálunk soká, igen soká pótolhatatlan leend. Ha kora halála Körösi Csoma Sándor sorsára emlékeztet is, reményljük mégis, hogy eddig kész dolgozatait az összehasonlító nyelvészet kétségtelen nagy előmenetére vagy az academia, vagy számos tisztelői fogják kiadni. A közszereteti tudós hiült tetemci f. h. 26. a nagy eső dacára számos tudós férfi kíséretében legnagyobb pompában végnyugalomra vitettek.

— Még csak két holnapja, hogy „Delejtünk“ a hirlapi pályán tájékozni törekszik olvasó közönségünket, és már is három fiatalabb lapársról tehetünk említést. Itt van először is a T á r s a l g ó, szépirodalom, nevelés és gazdálkodás terén, melynek szerkesztője Boross Mihály; következik „Az Üstökös“, melynek első száma f. h. 21-én jelent meg. Ajánlatára azt mondhatjuk, hogy magyar nyelven az egyetlen humoristicus lap, és hogy szerkesztője Jókai Mór. A lap igen csinos kiállítású, és fametszvényeket hoz. Vas Gereben is előfizetést hirdet „Két garasos Ujság“ című hetilapjára, melyben közhasznú irányt követni akar. A „Társalgó ára 3 frt., az „Üstökös“-é 6 frt. a két garasos lapé 5 frt. egy évre.

— Legközelebb 14000 bosnyák hazájából kiindulván az osztrák birodalomba vándorolt, és Horváthországba megérkezett. A kivándorlottak Horváth-, Tóthország és a Bánság megyéiben fognak letelepítettetni.

— Már ha ilyen bálók tartatnak, legyen farsangunk január elsejétől december utolsójáig! — A Pesti Napló Heves megyei levelezője írja, hogy Parád on Anna-bál tartatott, mely nemcsak magyaros fesztelensége és kedélyessége által, hanem különösen egy nemes tett által kitűnt. Gróf Szapáry Gyula lelkes felszólítására t. i. a külön rangú és rendű vendégek nemzeti színházunk alaptökéjének szaporítására 3000 pferton felül irtak alá. Mint halljuk a nemes gróf buzgóságának sikerült e szép célra eddig is mintegy 10 ezer pengő forintot biztosítani. Köszönet a lelkes hazafinak.

— A természet külön erőinek ismerete által mily gyönyörű haladásokat tehetünk, például szolgálhat nekünk Hamar Leo hazánkfia, és fáradhatlan természetbúvár, ki a világot egy új találmánnyal meglepi. A mint a P. N. ujdonsága írja, Hamar ur két szobájában az aldunasoron öt zongora van egymás mellett felállítva, ezek egy — a villanydelejes erőt vezető sodrony által összekapcsolva, Fetter János zongorász a balról legszélről álló Börsendorfer-féle zongorán egy phantasiát játszott, melyet a négy — az elsővel kapcsolatban álló Schweighoffer és Volf-féle zongorák minden élő kéz érintése nélkül ugyanazon pillanatban, ugyanazon erő, pontosság és sikerrel meghatólag végeztek. A zongoratók egészen felnyitvák, s így a billentyűk és ütők ugrásait a játzó kéz mozgatai szerint lehet látni. Hamar Leo t a jeles feltalálót a delejes erő gépezeténél sok értelmességgel segíti Parragh Zsigmond hazánkfia. Hamar Leo e gyönyörű találmányát a nemzeti színpadon f. h. 16-kán a közönségnek bemutatta, és nagy tetszést nyert. Ilyen találmányok aztán válaszul szolgálhatnak a bécsi tudós (?) állítására: „Cultur kommt nicht von Osten.“ Hamar Leo most Párisba készül találmányát bemutatandó.

Temesvári ujdonságok.

* A mult hét elején egy itteni hivatalnok hat éves fia játékközben és a felvigyázó, vagy inkább fel nem vigyázó szolgálója közelében a Bégába esett, midőn annak vize a nagy esőzések következtében 7 lábnyi magasságra feldagadt. A szerencsétlen fiu, kit a víz egyszer kétszer a felszínre hányt, szivrázó módon segélyért kiáltott, és jutalmakat ígért, de azért menthetlenül elveszett. Az odaérkező uszmesterek nem tudták kifogni.

* Néhai polgármesterünk Preyer János, „Ver sacrum“ cím alatt eddigi német költeményeiből egy füzetkét adott ki, mely kéziratként nyomatott Gmundenben. Preyer János ezen legújabb költői terméke megelőzi összes költeményeinek kiadását, melyet most tervezi. Kik nyelvének hibátlanságát, lantos hangulatának természetességét ismerik, meg lesznek győződve, hogy noha a jelenkor versekkel eláraszt bennünket, hiv olvasókkal mindig bírand.

* A Delejtű pályájának kezdetén a közönség már oly szép részvétéllel találkozott, hogy valóban hálátlanok volnánk,

ha azt nyíltan is el nem ismernők. A lapnak komoly irányánál fogva ez a közönség részén is haladásra mutat. Az ember azonban mindig tökéletesedni akar, és műveit is a tökélynek mindig nagyobb fokára emelni igyekeznek. Ezen utóbbi törekvés bennünket is a Delejtű szerkesztésében lelkesítvén, terveink létesítésében többnyire csak a lapnak szűk tére akadályoz. Kijelentjük azért, hogy ha az előfizetők száma — a mint a jövő félév kezdetével reményljük, hogy történik is — még némileg szaporodik, a Delejtű rétét tetemesen nagyobbítani fogjuk, a nélkül, hogy az előfizetési árt legkevesebbet felemelnénk.

* Olvastuk a „Szépirodalmi Közlönyben“ Szász Gerő hazánkfiának ismertetését a berlini magyar könyvtárról, minél fogva mi is tettünk lapunk 6-dik számában róla említést. Szász Gerő ur honfiat felkérvén, hogy ezen könyvtárt támogassák, mi a magunk részéről két munkával gyarapítjuk ezen gyűjteményt, és pedig: A XIX. század uralkodó eszméinek befolyása az álladalomra; írta b. Eötvös József, — és a Csenyery Antal által szerkesztett „Budapesti szemle“ első évi folyamával. Ilyen munkákkal nemcsak Németország, de az egész világ előtt becsületet vallunk. A szerénység ugyan azt parancsolta volna, hogy ezen ajándékról mélyen hallgassunk, de fennforog egy más érdek, mely ezen nyilvános szóba hozatalra kész, és ez: hogy mások is kövessék példánkat, a mint bizonyosnak is tartjuk, hogy tenni fogják.

* A temesvári főgymnásium igazgatója, főtisztelendő Purgstaller József ur a kegyes rend főnökévé választott meg. Egész hazánkban ismert ily tudós férfiú kormányától az említett rend csak szép jövőt várhat.

* A mult pénteki hetivásáron 1200 mérő gabona adott el.

Shallítási árak

ügyében leginkább helyén látjuk tájékozásul közölni azon egyezési díjakat, mik a cs. kir. hadszertári javak szállítására kitűzött árlejtéskor megállapítottak. Ezek következők mázsánként

Temesvárról N.-Szebenbe	1 frt. 48 kr.
„ Károlyfejérvárra	1 frt. 38 kr.
„ Karansebesre	— 41 kr.
„ Aradra	— 22 kr.
„ N.-Becserekre télen szárazon	— 58 kr.
„ „ nyáron vizen	— 18 kr.

megjegyzendő azonban, hogy magánjavak 10—20 %-tel olcsóbban szállíttatnak, mert a szállító nem köteles értük jót állni, azaz a tulajdonos gondja az elemi biztosítás. Ez főképp áll a n. becserek viziszállításáról, mely főképp gabonánál teljes hajórakományok esetén 66 %-tel olcsóbb a fenjegyzett árnál. Eppen a n. becserek teli szállítást kivéve másutt télen át is csak akkor magasulnak az árak, ha véletlenül kevés rendelkezhető köcsi van, mivel az utak minden egyéb irányban már készültek. Az első tekintetben is segítve leszünk lassanként, mert a szegedvidéki fuvarosokból máris sokan hozzánk költöztek, s így nagy szűke és szorultsága soha sem leend a szállításnak.

— a —

Terményárak

a kereskedelmi kamara jegyzetei szerint pengő pénzben.

Mérőnkint	ft. kr.		Mérőnkint	ft. kr.	
	ft.	kr.		ft.	kr.
Régi buza, első minőség	4	6	Árpa, új, gyengébb	1	38
„ „ közönséges	4	—	Zab, új, gyenge	1	18
Új buza, első minőség	3	36	Rozs, első minőség	1	—
„ „ közép	3	30	Kétszeres, új	2	30
Tengeri, első minőség	2	30	„ régi	3	12
Zab, új	1	24	Burgonya, legjobb	2	—
Árpa, új, első minőség	1	42	„ gyengébb	1	36

Kiadó és felelős szerkesztő Pesty Frigyes.